

דפים כה – כו

מב. מה הדין בתמורות והקדשות דלהלן?

א. 'הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים'.

ב. 'תחול זו ואח"כ תחול זו'; 'לא תחול זו אח"כ חלתה זו'.

ג. 'תמורת עולה ושלמים'.

ד. 'בהמה זו חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים'.

ה. 'חציה עולה וחציה חטאת'; 'חציה חטאת וחציה עולה'; 'חציה עולה וחציה שלמים'.

ו. שותף בבהמה שהקדיש החצי שלו וחזר ולקח חציה מהשותף האחר והקדישה.

ז. 'חציה עולה וחציה מעשר / תמורה'; 'חציה תמורה וחציה מעשר'.

א. 'הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים' – הרי זו תמורת עולה. דברי רבי מאיר. אמר רבי יוסי: אם לכך נתכוין

תחילה – דבריו קיימים (ודינו כדלהלן). ואם משאמר 'תמורת עולה' נמלך ואמר 'תמורת שלמים' – הרי זו

תמורת עולה.

הלכה כרבי יוסי. ואפילו חזר בו תוך כדי דיבור אין מועיל (עפ"י משנה למלך טו,א).

ב-ג. האומר 'תחול זו ואחר כך תחול זו' – דברי הכל תפוס לשון ראשון.

הרמב"ם השמיט זאת. ושוא משום שדבר פשוט הוא. ולא נקטוהו בגמרא אלא משום הסיפא

(לקוטי הלכות).

'לא תחול זו אח"כ חלתה זו' – שתיהן קדושות. הלכך תרעה עד שתסתאב ויביא בדמי חציה עולה ובדמי

חציה שלמים.

וכן הדין באומר 'תמורת עולה ושלמים' – דבריו קיימים לדברי הכל.

כן אמר רבי יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן. וכן סובר אביי (בזבחים ל), אבל רב דימי ורבא (שם) חולקים

וסוברים שרבי מאיר נוקט לעולם תפוס לשון ראשון, גם ב'תמורת עולה ושלמים' וגם ב'לחצות' (כגון

שאמר: 'בהמה זו לחצות לעולה ושלמים'). וכן היא סברת רבי יהודה במשנת זבחים.

כאמור הלכה כרבי יוסי, הלכך אין נפקותא להלכה במחלוקת האמוראים בדעת רבי מאיר.

ד. 'בהמה זו חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים' – לדברי רבי מאיר, כולה תיקרב עולה. ולדברי רבי

יוסי, תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים.

ה. 'חציה עולה וחציה חטאת' – לדברי ר"מ תיקרב עולה ולדברי רבי יוסי תמות. 'חציה חטאת וחציה עולה'

– לדברי הכל תמות.

א. רש"י ור"ג פרשו בהקדש ראשון, ולכך תמות מפני שהקדיש חטאת ואינו מחויב בה [וכמו טאת

שכיפרו בעליה].

והתוס' הקשו על כך ממה שאמרו בנדירים שהמקדיש חטאת כשאינו חייב לא אמר כלום. ופרש

ר"י (וכן הביאו מהתוספתא) שאמר 'חציה תמורת חטאת', לכך לרבי יוסי דינה במיתה. (וכן נקט

לעיקר בספר לקוטי הלכות).

ב. היה מחויב חטאת ואמר 'חציה לעולה וחציה לחטאת' דינה כנ"ל. ואם אמר 'חציה לחטאתי

וחציה לעולה' – לרבי מאיר תיקרב חטאת ולרבי יוסי תמות (עפ"י חק נתן ולקוטי הלכות, והקשו

מזה על פירוש הכס"מ).

'בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים' – לדברי רבי מאיר קריבה עולה, ולדברי רבי יוסי קדושה ואינה קריבה (אלא רועה ונפדית כנ"ל), ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה, שמכח קדושה דחוויה היא באה.

א. שחטה ללא פדיון – תעובר צורתה ותצא לבית השריפה (תוספתא ג. וע' בטעם הדבר במקדש דוד קו"א ב, ג).

ב. אם הפסיק בין 'חציה עולה' ל'חציה שלמים' כדי שאילת רב לתלמיד ('שלום עליך'), אעפ"י שנתכוין מתחילה לזה – אין מועילים דבריו האחרונים, שכבר נתפשטה הקדושה בכלה כשאמר 'חציה עולה', אבל בהפסק קטן מזה מועילים דבריו אפילו לא נתכוין מתחילה (לקוטי הלכות עפ"י הסוגיא בב"ק והתוס' שם).

ו. אמר רבי יוחנן: בהמה של שני שותפים, הקדיש האחד חציה שלו וחזר ולקח חציה והקדישה – קדושה ואינה קריבה [מפני שנדחית מהקרבה, וסובר יש דיחוי בדמים, ובבע"ח, ואף בדיחוי דמעיקרא], ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה.

הרמב"ם פסק דלא כר' יוחנן, שאין דיחוי בבעלי חיים, ודיחוי מעיקרו לא הוי דחוי, הלכך בדין שני שותפים פסק שקרבה (מעשה הקרבנות טו, ד. וע' גם בהל' פסוה"מ ג, כג; שגגות ג, ח). וע"ע בהרחבה בובחים יב.

ולענין דיחוי בדמים, כתבו התוס' (ובחים יב.) שאין חולק בדבר, וכן הלכה (עפ"י רמב"ם מעה"ק טו, ד שגגות י, ג). וערמב"ן קדושין ז שרב אין סובר דיחוי בדמים).

ז. אמר אביי: אמר 'חציה עולה וחציה מעשר' – דברי הכל קריבה עולה.

רש"י ו"ג פרשו הטעם, שאין מעשר מתקדש בכך אלא דרך מנין. והוא הדין באומר 'חציה עולה וחציה תורה' – לא חלה תמורה לגבי עולה, שהרי אין עומדת אצלו בהמה אחרת שממיר בה. וכן פסק הרמב"ם (תמורה ג, ג).

והתוס' פרשו שמדובר במעביר צאנו תחת שבטו ואמר משתצא העשירי תהא חציה עולה וחציה מעשר, והואיל וקדושת עולה קדושת פה היא – עדיפה מקדושת מעשר, ורק בכגון עולה ושלמים אמר רבי יוסי שדבריו קיימים.

'חציה תמורה וחציה מעשר' – מהו. תיקן.

דפים כו – כז

מג. מה בין לשון תמורה ללשון חילול, וכיצד הדין כשאין ברור מבחינת הלשון אם כוונתו להתפס בתמורה או לחלל?

אלו הן לשונות תמורה: 'זו תמורת זו' / 'זו חליפת / חליפי זו'.
לשון חילול: 'זו מחוללת על זו'.

לפיכך אמר בבהמות קדשים (תמימה או בע"מ) 'זו תמורת זו' / 'חליפת זו' – הרי זו תמורה. 'מחוללת על זו' – אין זו תמורה, ואם היתה בעלת מום – יוצאת לחולין. ואילו בקדשי בדק הבית, אמר 'חליפת זו' / 'תמורת זו' – לא אמר כלום. 'מחוללת על זו' – דבריו קיימים.

זו תחת זו' יכול לשמש הן לשון תמורה הן לשון חילול. הלכך בקדשי מזבח שעושים תמורה – נידון